Paavo Myllymäki

toiminnanjohtaja

MTK-Varsinais-Suomi

Lausunto / HE 146/2021 vp

Eduskunnan Ympäristövaliokunnalle

Maatalousbiomassojen ravinnekierron edistäminen ja vesiensuojelu

Kunnioittavimmin lausun seuraavaa

Maatalous Varsinais-Suomessa lyhyesti:

Suomen tiloista runsas 10 % on Varsinais-Suomessa (v. 2020). Tiloilla on käytössä keskimäärin 61 ha maatalousmaata, mikä on 11 ha enemmän kuin Suomessa keskimäärin. Varsinais-Suomessa on viljeltyä tai kesannolla olevaa peltoalaa noin 290 000 ha (v. 2021). Tilojen määrä on laskussa, ja v. 2020 tiloja oli noin 4 800. Metsätalousmaata on yhteensä 645 000 ha. [5] Pelloista Saaristomeren valuma-alueella on noin 240 000 hehtaaria, missä on mukana myös saariston pellot. Tämä on noin 28 % valuma-alueen pinta-alasta.

Vuonna 2020 peltoalasta 11 % oli luomutuotannossa tai siihen siirtymässä. Luomutilojen keskikoko oli 67 ha. Vuoden 2021 ennakkotietojen mukaan ala on kasvanut 6 % ja tilakoko noussut yli 70 ha:iin. Varsinais-Suomen tiloista 75 %:lla on päätuotantosuuntana viljanviljely tai muu avomaan kasvintuotanto. Kotieläintilat jakautuvat melko tasaisesti eri tuotantosuuntien kesken.

Kotieläintuotanto

Varsinais-Suomessa on nykyisin noin 8 000 lypsylehmää eli noin 3 % Suomen lypsylehmistä. Emolehmiä on hieman alle 5 000, mikä on vajaa 8 % emolehmistä. Sioista noin 30 % (0,3 milj.) on Varsinais-Suomessa. Munivista kanoista 2/3 on Varsinais-Suomessa ja broilereista noin viidennes. Lampaita on runsas 20 000 (15 %). [5]

Maakunnassa oli vuonna 2019 eläinyksiköitä 0,42 ey/ha. Lukema on laskusuunnassa, sillä korkeimmillaan eläinyksilöitä on 2000-luvulla ollut 0,51 ey/ha. Koko maan keskiarvo oli 0,38 ey/ha, ja vaihtelua oli Uudenmaan 0,11:sta Keski-Pohjanmaan 0,60:een (v. 2019). www.mtk.fi/saaristomeri

Kotieläintiheys nykyisellään merkikseen sitä, että suuri osa maakunnan pelloista ei ole saanut lannoituksena eloperäisistä lähteistä peräisin olevaa lantaa vuosikymmeniin. Peltojen viljavuuden ja sadontuotannon parantamiseksi lanta olisi hyvä ratkaisu suurelle osalle peltoja.

Kysymys lannan käytöstä ei siten ole muodostuvan lannan määrä suhteessa peltojen ravinnetarpeeseen. Vaan kysymys on ensisijaisesti kuljetusmäärän ja etäisyyksien ratkaisemisesta. Tämän takia ravinnekiertojen edistäminen mm biokaasulaitosten ja lannan esikäsittelyn avulla tuo ratkaisuja lannan tehokkaampaan käyttöön. On kuitenkin muistettava, että lannan käsittely sinällään aiheuttaa mm typen hävikkiä sekä muuttaa ravinteita helppoliukoisempaan muotoon verrattuna lantaan sellaisenaan.

Lanta voidaan suurimmaksi osaksi käyttää sellaisenaan kasvien ravinteeksi, mutta on kotieläintuotannon keskittymiä, joissa lannan prosessointi on tärkeää lannan ravinteiden saamiseksi laajemmalle käyttöön.

Kotieläintiloille lannan luovuttaminen merkitsee myös arvokkaiden ravinteiden poistumista ja vastaavasti ostolannoitteiden käyttöä. Lantaa luovuttavan tilan näkökulmasta biokaasulaitokselta on vähimmillään saatava takaisin tilan tarvitsemat ravinteet. Muussa tapauksessa lannan käytön tehostaminen on tappiollista luovuttavalle tilalle. Tavoitteena tulee olla, että lannan ravinteiden korvatessa neitseellisiä raaka-aineita säästyy luonnonvaroja; ammoniakin tuotanto kallistunut huomattavasti energian kallistuessa. Ja näiden hyötyjen maksajana ei voi olla lantaa luovuttava tila.

Pidän hyvänä, että maatilojen biokaasulaitosten investointituki nostettu 40 prosentista 50 prosenttiin ja maaseutuyritysten saamaa tukea ollaan myös nostamassa 50 %:iin; olisi tärkeää, että energiaa voitaisiin myydä ulkopuolelle myös maatiloilta, jolloin tilan kannattaa tehdä niin suuri laitos, mihin tilan raaka-aineet riittävät eikä alimitoittaa laitosta energiatarpeen puuttuessa.

Biokaasutuksessa syntyy energian lisäksi myös mädätettä, jonne biokaasuprosessin syötteen ravinteet kertyvät. Myös mädätteen prosessoinnissa ja ravinteiden siirrossa tarvittavia investointeja tulee edistää, jotta tiettyjen rajattujen alueiden ravinneongelmaa saadaan vähennettyä; pelkkä biokaasutus ei sitä tee. Mädätteen varastointiin ja käyttöön liittyvät samat päästöriskit ilmaan ja vesiin kuin lannankin käyttöön (itse asiassa jopa suuremmat) eli edelleen tarvitaan toimenpiteitä ympäristökuormituksen hillitsemiseksi.

Saaristomeren valuma-alueella on vähän nurmia ja biokaasun tuotanto tarjoaisi lisämahdollisuuksia nurmien viljelyyn (ilmasto, vesiensuojeluhyödyt). Myöskin järviruo'on käyttöä biokaasulaitoksissa tulee edistää. Ruoko on vallannut suuret alat merien lahdista, ja hidastaa sekä heikentää vesien virtausta ja vaihtuvuutta. Järviruo'on käytön edistäminen edellyttää käsitykseni mukaan ympäristöministeriön kohdennettua rahoitusta sekä niiton lupaehtojen kehittämistä (=helpottamista).

Saaristomeri-ohjelma
Hallitus teki jo keväällä puoliväliriihessä päätöksen Saaristomeri-ohjelmasta, jonka tavoitteena on vähentää Saaristomeren valuma-alueen hajakuormitusta niin, että alue saadaan pois Itämeren suojelukomission (HELCOM) pahimpien kuormittajien hot spot -listalta viimeistään vuonna 2027. Ohjelma on käynnissä. Jos ohjelmassa todetaan, että tarvitaan vielä lisää toimenpiteitä, mitä maataloudessa pitäisi toteuttaa, tulee niille myös varmistaa rahoitus. Nopeaa, mutta lyhytkestoista, vaikutusta tarjoavien kipsin ja rakennekalkin lisäksi tarvitaan pitkäaikaisia vesiensuojelutoimia.

On tärkeää, että Varsinais-Suomessa jatkuu Veden vuoro -ohjelman toteutus. Ympäristöministeriön rahoittaman Kipsi-hankkeen toteutustapa on hyvä, sillä siitä ei aiheudu viljelijälle erillisiä kustannuksia eikä viljelijän rahaa ole sidottuna tukimaksua/ALV-palautusta odottamassa. Viljelijät kuitenkin toivoisivat erityisesti, että toteutustapa laajenisi myös rakennekalkin käyttöön, jolla on vesiensuojeluhyödyn lisäksi myös selvä pellon sadontuottokykyä parantava vaikutus. Parantunut sadontuotto vähentää osaltaan vesistökuormituksen riskiä ja lisää hiilen sidontaa.

On hyvä, että jätevesien käsittelyyn panostetaan lisää ja sen ravinteet pyritään ottamaan entistä tarkemmin ja puhtaammin talteen. Jotta jätevesien sisältämiä ravinteita voidaan hyödyntää peltokäytössä, tulee niiden olla turvallisia käyttää (haitta-aineista vapaita) ja ravinteiden olla kasveille käyttökelpoisessa muodossa toisin kuin nyt esim. fosfori on. Tällä hetkellä pääosa kasvituotteiden ostajista vaatii, että peltoja ei ole lannoitettu yhdyskuntajätteellä niiden haitta-aineiden takia. Tämä on ruokaturvallisuuden ja ruuan puhtauden kannalta välttämätöntä.

Saaristomeri-ohjelma
Hallitus teki jo keväällä puoliväliriihessä päätöksen Saaristomeri-ohjelmasta, jonka tavoitteena on vähentää Saaristomeren valuma-alueen hajakuormitusta niin, että alue saadaan pois Itämeren suojelukomission (HELCOM) pahimpien kuormittajien hot spot -listalta viimeistään vuonna 2027. Ohjelma on käynnissä. Jos ohjelmassa todetaan, että tarvitaan vielä lisää toimenpiteitä, mitä maataloudessa pitäisi toteuttaa, tulee niille myös varmistaa rahoitus. Nopeaa, mutta lyhytkestoista, vaikutusta tarjoavien kipsin ja rakennekalkin lisäksi tarvitaan pitkäaikaisia vesiensuojelutoimia.

Kaikkiaan on erittäin tärkeää, että Saaristomeren ja koko Itämeren vesien suojeluun ohjataan pitkäjänteinen ja riittävä rahoitus. Toimenpiteet ovat hidasvaikutteisia, mutta niillä on usein kuitenkin pitkäaikainen vaikutus. Varsinaissuomalaiset viljelijät ovat osallistuneet kattavasti mm maatalouden ympäristöohjelmien toimenpiteisiin. Kannastuvat ja vapaaehtoiset toimenpiteet ovat tehokkaita, sillä niillä muutetaan myös toimijoiden ajattelua ja sitä kautta toimintatapoja. Tutkimuksen ja koetoiminnan tulee myös tuottaa riittävästi tietoa, jotta uusia ja parempia toimenpiteitä voidaan ottaa käyttöön.